

Z kroniki naukowej

DOKTORAT HONORIS CAUSA DLA PROFESORA WOJCIECHA WRZESIŃSKIEGO

Dnia 17 maja 2001 r. w Auli Uniwersytetu Opolskiego odbyła się podniosła uroczystość nadania doktoratu *honoris causa* Profesorowi Wojciechowi Wrzesińskiemu.

Nadzwyczajne posiedzenie Senatu otworzył rektor Uniwersytetu Opolskiego i promotor doktoratu honorowego prof. Stanisław S. Nicieja. Wygłosił on laudację, w której scharakteryzował sylwetkę Wojciecha Wrzesińskiego jako uczonego, nauczyciela akademickiego i organizatora życia naukowego, podkreślając szczególny wkład doktora *honoris causa* w stworzenie Uniwersytetu Opolskiego. Opinie Senatowi Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Uniwersytetu Gdańskiego przedstawili prof. Czesław Łuczak i prof. Roman Wapiński. Po otrzymaniu dyplomu doktora *honoris causa* Wojciech Wrzesiński w swoim wystąpieniu mówił o zadaniach stojących przed współczesnym historykiem, o normach i obowiązkach, jakim historyk podlega jako badacz, a także o satysfakcjach, jakich może doświadczyć jako badacz, nauczyciel i wychowawca.

W uroczystości uczestniczyli liczni przedstawiciele środowisk naukowych, współpracownicy, koledzy, uczniowie.

Osoba i dorobek Profesora Wojciecha Wrzesińskiego blisko związane są z trzema ośrodkami nauki polskiej: Toruniem, gdzie na młodym Uniwersytecie podjął studia historyczne i na którym odniósł swój pierwszy sukces badawczy, Olsztynem, do którego Wojciech Wrzesiński trafił z nakazem pracy w Archiwum Wojewódzkim i wreszcie Wrocławiem, z którego środowiskiem Profesor W. Wrzesiński wiąże się do dzisiaj, będąc jego niekwestionowanym autorytetem. Te trzy różne krainy – Kujawy, Warmia i Mazury oraz Śląsk dostarczyły badaczowi materiału w swej ilości ogromnego i różnorodnego. „W życiu miałem szczęście – mówił Wojciech Wrzesiński – być współuczestnikiem pracy zespołów podejmujących nowe problemy badawcze bądź też samodzielnie je podejmując”.

Można wyróżnić cztery główne pola problemowe, stykające się ze sobą, pozbawione ostrych granic, na których Wojciech Wrzesiński skupiał swoje zainteresowanie i które wiele zawdzięczają jego odkrywczym studiom:

- 1) dzieje Warmii i Mazur XIX i XX w., historia zmagania narodów zamieszkujących te tereny, ze szczególnym uwzględnieniem procesów narodowościowych;
- 2) problemy narodowościowe na pograniczu polsko-niemieckim;
- 3) dzieje polskiej myśli politycznej XIX i XX w., kształtowanie się stereotypów w świadomości narodowej polskiej i niemieckiej, problemy nurtu niepodległościowego, zaprzaństwa, kolaboracji, zdrady narodowej;
- 4) dzieje emigracji ludności z ziem polskich oraz dzieje Polonii na świecie.

Tematyka ta rozwinęła się ogromnie dzięki ponad czterdziestoletniej już pracy naukowej Profesora Wrzesińskiego oraz badaczy przez niego kierowanych – uczniów Profesora. Jest jedną z satysfakcji, jakie

mogą spotkać historyka i nauczyciela – stwierdził Wojciech Wrzesiński – kiedy dostrzeżę, że zespoły badawcze, przy których narodzinach był obecny, nie tylko rozwijają jego myśli i sugestie, ale i osiągają rezultaty idące znacznie dalej niż on sam przewidywał.

Profesor Wojciech Wrzesiński jest autorem ponad siedmiuset publikacji, w tym kilku monografii, spośród których warto wymienić: *Plebiscyty na Warmii i Mazurach oraz na Powiślu w roku 1920* (Olsztyn 1974), *Polski ruch narodowy w Niemczech w latach 1922-1939* (Poznań 1970), czy ogromne studium pod tytułem *Sąsiad. Czy wróg?* (Wrocław 1992) – o kształtowaniu się obrazu Niemca w polskiej świadomości narodowej.

Obok pracy naukowej i dydaktycznej są w życiu Profesora Wrzesińskiego chwile przeznaczone na aktywność społeczną, zaangażowanie i działalność organizacyjną. Gdziekolwiek podejmował badania historyczne, tam owocami Jego działalności były nie tylko książki, ale i sukcesy na polu organizacji naukowych. W Olsztynie Profesor Wrzesiński był współtwórcą Fundacji im. Wojciecha Kętrzyńskiego, przekształconej później w Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Wrocławskie środowisko naukowe zawdzięcza Mu powstanie Uczelnianego Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych, uzupełniają wizerunek doktora honorowego osiągnięcia we współpracy z Instytutem gen. Sikorskiego w Londynie, Instytutem Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku oraz zasługi w kooperacji naukowej z Uniwersytetem Lwowskim.

Profesor Wojciech Wrzesiński – obecny prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego, były rektor Uniwersytetu Wrocławskiego – jest członkiem wielu gremiów naukowych i kolegów redakcyjnych, organizatorem nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce, w swoim czasie zdeterminowanym propagatorem utworzenia Uniwersytetu Opolskiego i wreszcie – doktorem *honoris causa* tegoż Uniwersytetu.

Róża Dembska

NIEMIECKO-POLSKIE KONFLIKTY NARODOWOŚCIOWE W PROWINCJI POZNAŃSKIEJ I NA MAZURACH W LATACH 1848-1918

W dniach od 22 czerwca do 1 lipca 2001 r. odbyło się w Poznaniu i w Karwicy na Mazurach kolejne, wspólne seminarium studentów niemieckich z *Albert-Ludwigs-Universität* we Fryburgu Bryzgowijskim (Freiburg im Breisgau) i polskich z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na temat: „Niemiecko-polskie konflikty narodowościowe w Prowincji Poznańskiej i na Mazurach w latach 1848-1918”. Jego zorganizowanie i realizacja były możliwe dzięki finansowej dotacji władz rektorskich UAM i Uniwersytetu we Fryburgu oraz Fundacji im. Boscha.

Przygotowania do wspólnego spotkania rozpoczęto wraz z inauguracją zajęć letniego semestru 2001 r. W jego ramach wstępne, przygotowawcze zajęcia ze studentami odbyli – dr Heinrich Schwendemann w Instytucie Historii UAM w Poznaniu, a dr Bożena Górczyńska-Przybyłowicz w *Historisches Seminar* we Fryburgu. Tak rozpoczętą pracę kontynuowano na uczelniach macierzystych, przygotowując prace seminaryjne przewidziane do zaprezentowania podczas wspólnych posiedzeń zaplanowanych od 22 czerwca do 1 lipca 2001 r. w Polsce i od 14 do 17 lipca tegoż roku we Fryburgu.

Na pierwszy roboczy dzień spotkania zaplanowano zwiedzanie stolicy Wielkopolski: Ostrowa Tumskiego i Katedry, Fary, Muzeum Historji Miasta Poznania w Ratuszu oraz Muzeum Narodowego.

W niedzielę, 24 czerwca, rozpoczęła się część naukowa spotkania i prezentacja przygotowanych referatów: *Niemiecki Ostmarkenverein i polska „Straż” – indoktrynacja ludności* oraz *Strajk szkolny dzieci we Wrześni: Narodowe zjednoczenie Kościoła katolickiego*. Wśród uczestników konferencji znaleźli się w tym dniu: badacz stosunków polsko-niemieckich w XIX w. prof. Lech Trzeciakowski, dziennikarz Redakcji Niemieckiej TVP z Katowic Sebastian Fikus oraz gość UAM, potomek urzędnika Komisji Kolonizacyjnej, geolog, prof. Dietrich Heling z Heidelbergu (uczestniczył w spotkaniach